

Natuur- en Vogelwacht
"De Alblasserwaard"

ONZE WAARD

VOORJAAR 2023 www.nvwa.eu

1969

2023

BESTUUR

Voorzitter	<i>Ferry van Jaarsveld</i>	Papendrecht	voorzitter@nvwa.eu
Secretaris	<i>Pieter Bieren</i>	Arkel	secretaris@nvwa.eu
Penningmeester	<i>Sjoerd Veerman</i>	Alblasserdam	penningmeester@nvwa.eu
Bestuurslid	<i>Wim Hoogkamer</i>	Papendrecht	078-6154464
Bestuurslid	<i>Nel Welschen</i>	Dordrecht	078-6172348
Bestuurslid	<i>Jopie Zwartbol</i>	Alblasserdam	Jzwartbol857@gmail.com
Bestuurslid	<i>Linda Manz</i>	Papendrecht	lindamanz1@hotmail.com

NVWA ONLINE

Website	www.nvwa.eu
Mail	info@nvwa.eu
Twitter	@deNVWA

INLEVERDATA KOPIJ

Zomernummer	1 juni 2023
Herfstnummer	1 september 2023
Winternummer	15 november 2023
Voorjaarsnummer	1 maart 2024

CONTRIBUTIES

Ledenadministratie Elly Hoogkamer
Postbus 171 3350 AD Papendrecht
ledenadministratie@nvwa.eu

IBAN NL60INGB 0001 9974 31	
Volwassenen per kalenderjaar	17,50
Jeugdleden tot 18 jaar	7,50
IVN-lidmaatschap extra	12,00

COLOFON

Secretariaat Postbus 171
3350 AD Papendrecht

IBAN NL85RABO 0113 0630 83
t.n.v. Natuur- en Vogelwacht "De Alblasserwaard"

NATUUR- EN VOGELWACHT "DE ALBLASSERWAARD"

De vereniging is opgericht op 25 november 1969 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam op 5 januari 1979 onder nummer 40321641. Artikelen blijven voor verantwoording van de auteurs. Overname is toegestaan, mits met bronvermelding.

Redactie

Tom Kalkman, Dick Markesteijn en Linda Manz
redactieonzewaard@nvwa.eu

Opmaak en drukkerij Vanderperk Groep
Oplage 650

Tekening voorkant Kluutvrouwkje op nest met haar jong.
Piet van Meerkerk
Foto achterkant Janny Kleijn

INHOUD VOORJAAR 2023

3	Van de ex-voorzitter	7	Lezingen NVWA	13	Verslag ringwerk 2022
4	Van de nieuwe voorzitter Ferry van Jaarsveld	8	Overwinterende vleermuizen in de Alblasserwaard	14	Athene in het polderland
	Even voorstellen: Linda Manz	10	Weidevogelwerkgroep voorjaar 2023	16	Kleine veldkers
5	Planten- en Insecten werkgroep	12	Ontdekking Drieteenmeeuw	19	Activiteiten & werkgroepen
6	De Knotploeg De Kievit				

Van de (ex-)voorzitter

De winter is bijna voorbij en dat betekent dat de lente aanbreekt. Alles komt weer tot bloei. Het mooie van ons klimaat is dat we duidelijke jaargetijden kennen.

De wereld is behoorlijk in rep en roer door toenemende klimaatverandering en de verscherping van tegenstellingen. Niet alleen tussen arm en rijk, boer en natuur, maar ook zeker oud en jong. Het is een lastige tijd voor verenigingen in het algemeen. Generatie Z, in de leeftijd van 12 tot 27 jaar, wordt als de meest individualistische generatie ooit omschreven. Zij willen alles doen op een moment dat het hen uitkomt. Tegelijkertijd zijn ze ook steeds meer op zoek naar verbinding. Beleving is belangrijk; er wordt steeds meer terugverwacht van de vereniging.

En daarom is een lidmaatschap niet meer zo vanzelfsprekend. De gedachte dat je je belangeloos inzet voor een vereniging gedurende vele jaren, is uit de tijd. Het bestuur worstelt hier mee. Wat kunnen we doen om een bloeiende vereniging te blijven? Ook om commerciële kapers voor te zijn, want die springen bij steeds meer verenigingen in dat gat tussen het traditionele verenigingsaanbod en de moderne digitale mogelijkheden om los van kennis en beleving, flora en fauna te volgen via de digitale snelweg.

Verjonging

Als u dit leest is de ledenvergadering van onze vereniging geweest. Inzet is dat we een aantal bestuurswisselingen krijgen. Penningmeester Sjoerd Swierstra (Bleskensgraaf) heeft besloten te stoppen met zijn functie. Hij hoopt binnenkort 74 jaar te zijn en heeft zich steeds volop ingezet voor de financiën van de vereniging. De afgelopen jaren zijn de liquide middelen afgenomen, maar is ons bezit vergroot. We hebben een mooi bosperceel (Stambos) gekocht en een behoorlijke investering in het onderhoud gedaan. Daarnaast hebben we een perceel

grasland aan de Geerweg gekocht. De aankopen zijn tweërlei wenselijk, ten eerste vanuit natuurbelang en ten tweede dit bezit is minder gevoelig voor inflatie! Sjoerd Swierstra dank voor jouw inzet voor de Natuur- en Vogelwacht.

In de vacature penningmeester heb ik mijzelf naar voren geschoven. Dit betekent een iets jongere penningmeester (65) en vooral een veel jongere verenigingsvoorzitter, Ferry van Jaarsveld (29). Het is belangrijk dat alle generaties meedoen in het bestuur.

Ook Linda Manz uit Papendrecht komt het bestuur versterken. Zij zet zich in voor de communicatie van de vereniging. In het zomernummer van Onze Waard zal het vernieuwde bestuur zich presenteren.

Tijdens de ledenvergadering werd Wim Hoogkamer benoemd tot erelid van de vereniging. Wim is al heel veel jaren lid en sinds 2006 bestuurslid van de Natuur- en Vogelwacht. Hij is de drijvende kracht achter het onderhoud van het streeknatuurcentrum en het materieel van de Knotgroep De Kievit. Hij is ook zager van de Knotgroep en maakt ontzettend veel uren voor de vereniging. We zijn blij dat we als vereniging mogen gebruikmaken van de uitgebreide kennis die hij in zijn werk en al die jaren daarna heeft opgedaan. Wim heel erg bedankt en het erelidmaatschap is zeer verdiend. Proficiat!

De bestuurswisselingen betekenen voor mij dat dit de laatste bijdrage *Van de Voorzitter* is! Sinds 2015 ben ik met veel plezier voorzitter geweest. De NVWA is een leuke vereniging. Er is nog veel werk aan de winkel. Meedoen in het bestuur is leuk en leerzaam.

Sjoerd Veerman

Openingstijden Streeknatuurcentrum

Het Streeknatuurcentrum is tot nader order geopend op:
Zaterdagmiddag van 13:00 – 17:00 uur

Het bestuur

Contributiebetaling 2023

Beste leden.

U hebt enige tijd geleden per post de factuur gekregen voor de contributie van de NVWA. Maar helaas hebben niet alle leden inmiddels betaald. Het per post versturen van betalingsherinneringen kost in de huidige tijd erg veel geld. Met name de portokosten zijn sterk gestegen. Met een betalingsherinnering is geld gemoeid dat de vereniging dus niet zinvol kan besteden. Wij willen u daarom vragen te controleren of u de contributie voor dit jaar inmiddels betaald hebt. Zo niet, vragen wij u dit alsnog zo spoedig mogelijk te doen.

Van de nieuwe voorzitter Ferry van Jaarsveld

Ik voelde me erg vereerd toen Sjoerd Veerman mij vroeg om het voorzitterschap aan te gaan. Ik vind het dan ook een hele leuke ervaring die ik aan ga en ik hoop dan ook veel te mogen betekenen voor de Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard. Vanwege het coronavirus is het allemaal een beetje op een laag pitje komen te staan ondanks dat er vele werkgroepen druk bezig zijn geweest met planten, trek- en weidevogels. Ook het snoeien en de planologische zaken gingen gewoon door. Mooi om te zien dat de natuur nooit stil staat en dat is iets wat wij nu ook niet meer moeten doen. Natuur en milieu veranderen en dieren moeten zich aanpassen; alles draait om tijd, evolutie en kennis.

Als nieuwe voorzitter neem ik dan ook graag een voorbeeld aan de natuur.
Het draait om tijd: hoe gaan we om met de mensen die haast hebben en vervreemden van de natuur?

Om evolutie: hoe deden we het vroeger en werkt het nog steeds op die manier of moeten we als organisatie iets anders verzinnen om mensen de natuur in te krijgen?

En om kennis: al onze werkgroepen hebben heel veel ervaring en kennis die niet verloren mag gaan maar juist gedeeld moet worden met elkaar om uiteindelijk als één organisatie voor de natuur te staan.

Ik hoop als voorzitter samen met het bestuur veel te mogen betekenen voor onze leden, werkgroepen en natuurliefhebbers of diegenen die hier nog ver vanaf staan in onze mooie Waard.

Heeft u vragen, tips of wilt u gewoon eens kletsen over het centrum en wat onze rol hierin kan zijn dan hoor ik dat graag.

U kunt daarvoor mailen naar:

ferryvanjaarsveld@gmail.com (of voorzitter@nvwa.eu).

Even voorstellen: Linda Manz

Het bestuur van de NVWA vroeg me of ik mezelf wilde voorstellen als (aankomend) bestuurslid per 29 maart. Dat wil ik natuurlijk graag doen.

Mijn naam is Linda Manz. Ik woon nog niet zo lang in de Alblasserwaard. Bij de Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard (NVWA) ben ik sinds kort begonnen bardiens ten te draaien op de zaterdagmiddag. Ook ben ik aanwezig bij de lezingen die georganiseerd worden door de NVWA. En ook ben ik aangeschoven bij de redactie van Onze Waard en zal hand- en spandiensten verrichten voor de website.

Uiteindelijk ben ik gevraagd of ik bestuurslid wil worden en dat vind ik een hele eer. Op deze manier kan ik met de taken die ik ga uitvoeren een steentje bijdragen aan de natuur en de NVWA ondersteunen. Ik heb er veel zin in om samen met het bestuur dit 'avontuur' aan te gaan. Het Alblasserbos was voor mijn man en mij al bekend terrein. We wandelen er regelmatig en graag. Fijn dat zo'n bos dichtbij onze woonplaats ligt. Gedurende de seizoenen heeft het bos zijn eigen schoonheid, maar ik moet zeggen dat mei, juni, september en oktober voor mij de mooiste maanden zijn.

Ik heb vele jaren in de stad Utrecht gewoond en gewerkt en ik kom dus uit de "grote" stad. Oorspronkelijk kom ik

uit Amersfoort; een bosrijke omgeving. Het was voor mij altijd een verademing om even Utrecht uit te zijn en te wandelen in een bos of op een landgoed (Amelisweerd). Mijn betaalde werkervaring heeft altijd uit administratief werk bestaan. Ik ben nu ruim 3 jaar als vrijwilliger actief bezig voor RTV Papendrecht. Ik houd me bezig met stukken redigeren vanuit de redactie en artikelen op de website plaatsen samen met nog twee andere RTVP-medewerkers. Voorts notuleer ik de bestuurs- en stafvergaderingen. Notuleren heb ik in mijn vorig betaalde werklev en ook veel gedaan en op deze manier houd ik het toch bij.

Voorts werk ik als vrijwilliger bij de Egelopvang Papendrecht. Ik doe de administratie; ik voer allerlei gegevens in over iedere egel. Vorig jaar zijn er 1248 zieke en verzwakte egels opgevangen. Ook verzorg ik de egels. Dat betekent hokken schoonmaken en ze wegen. Het is dankbaar werk om uiteindelijk de egels weer gezond in de natuur terug te plaatsen en de kleine egels te zien opgroeien en opknappen. Dit is liefdevol werk!

Onze maatschappij is naast betaald werk, ook afhankelijk van vrijwilligerswerk en ik ben blij dat ik hieraan een bijdrage kan leveren. Bovendien geeft het een hoop voldoening om het vrijwilligerswerk te mogen doen.

Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG)

door Bram van Vliet

Tijdens de voorjaarsvergadering van de PIWG zijn de activiteiten voor dit jaar weer vastgesteld.

Op woensdag 19 april gaat het inventariseren van vierkante kilometers van start. Wekelijks nemen we (een deel) van een kilometerhok onder de loop. De start is om 19:30 uur. De locatie verschilt van week tot week, informatie hierover is te verkrijgen bij de coördinator: acvanvliet@hetnet.nl

We proberen in ieder geval de door Floron geselecteerde hokken te bekijken. Daarnaast kiezen we ook nog een hok uit dat we in de loop van het seizoen gaan volgen met als doel om er zo veel mogelijk soorten te vinden. Floron staat voor **Floristisch Onderzoek Nederland** en is de stichting die het inventarisatiewerk landelijk coördineert.

Verder zijn er weer de volgende excursies gepland: De dagexcursies starten steeds om 8:30 uur en staan voor iedereen open.

* betekent informatie en aanmelden bij de coördinator acvanvliet@hetnet.nl

Dinsdag 18 april op zoek naar voorjaarspaddenstoelen. Locatie nog niet bekend. Informatie bij *

Woensdag 19 april starten de inventarisaties om 19:30 uur *

Zaterdag 22 april Voorjaarsexcursie naar de Duivelsberg bij Nijmegen. De Duivelsberg is een gebied rijk aan voorjaarsplanten. Er zijn bronnen waar bijvoorbeeld Goudveil groeit, een zeldzaam plantje dat alleen bij bronnen voorkomt.

Zaterdag 06 mei een excursie waarbij op zoek wordt gegaan naar Vetblad, een zeldzaam vleesetend plantje dat dankzij natuurontwikkeling weer wat toeneemt *.

Zaterdag 27 mei gaan we naar Het Bruuk in de buurt van Groesbeek. Je vindt hier schrale graslanden met veel orchideeën. Je mag ze niet betreden, maar vanaf en langs de bermen is er genoeg te zien. *

Vrijdag 16 t/m maandag 19 juni is de traditionele Meerdaagse excursie, dit keer naar Virton in de Ardennen. Maar deze excursie is inmiddels volgeboekt.

Zaterdag 07 juli bezoek aan het Kennemerstrand, dat ligt naast de pier bij IJmuiden. Hier groeit de Honingorchis, één van de weinige groeiplaatsen in Nederland. Er zijn nog veel meer bijzondere soorten te zien. *

Zaterdag 15 juli een dagvlinder/libellen excursie. We gaan naar een plek waar leuke en mooie soorten te zien zijn, maar dat hangt ook een beetje af van de weersomstandigheden. Aanmelden bij Leo IJvanbeest@gmail.com

Zaterdag 12 augustus excursie waarbij de flora van zilte gebieden centraal zal staan. Locatie nog nader te bepalen. *

Vrijdag 01 september In de late avond bij het Streek-natuurcentrum lokken we nachtvlinders met een sterke lamp en een laken. De vlinders komen op het licht af en gaan op het laken zitten. Ze laten zich op deze manier goed bekijken en fotograferen. Het nachtvlinderen gaat alleen door bij goed weer, want als het koud en/of nat is, is er niet zo veel te zien. *

Woensdag 15 september

Najaarsvergadering van de PIWG om 19:30 uur in het Streeknatuurcentrum.

We hopen weer op een mooi seizoen met leuke waarnemingen.

Libel (foto: Adobe Stock)

Gevolgen van de energiecrisis goed voelbaar voor de knotploeg De Kievit

tekst Nik Blom, foto's Eddy van Kriekingen

De energie crisis heeft ook enorme gevolgen voor onze knotploeg. In 2022 heeft de verkoop openhaard hout nog 6000 euro opgeleverd. Dit jaar zal dat zeker niet meer lukken. In het verleden mochten wij op diverse plaatsen haardhout zagen. Maar door de enorme vraag naar hout zijn onze bronnen opgedroogd. We hebben alleen nog beperkt wilgenhout op voorraad. Vele knotters gebruiken dit hout voor hun eigen kachels. Helaas hebben wij daarom velen, ook die al jaren lang afnemers zijn van ons hout, moeten teleurstellen. Wij verwachten dat deze bron van inkomsten zal verdwijnen.

Dit jaar hebben wij actief een wervingscampagne opgezet, om nieuwe vrijwilligers binnen te halen. Ook hebben wij getracht nieuwe kettingzagers te werven. Dit is ten dele gelukt. Uit eigen gelederen hebben 2 mannen een kettingzaagcursus met succes afgerond. Helaas is 1 man nog actief werkzaam in een betaalde baan. Hij is dus alleen op de zaterdagochtend inzetbaar. De andere man heeft naast het zagen nog andere hobby's en is dus niet altijd aanwezig.

Onze ploeg heeft onderhoudswerkzaamheden verricht in het park rond het Noordhoekse Wiel in Papendrecht. Op die plek is een griend opnieuw ingeplant. De knotploeg is nu hard aan het werk om circa 1800 knotwilgen voor aanvang van het broedseizoen te ontdoen van hun pruiken. Op 22 februari 2023 kregen wij daarbij hulp van 25 scholieren van het Drie Star College uit Lekkerkerk om een stel wilgen te knotten. Samen met onze vrijwilligers hebben zij met handzagen uit 46 knotwilgen de zeer zware takken afgezaagd.

Als dank voor hun hulp kregen zij na afloop een kop warme erwten- of tomatensoep aangeboden. Deze snoei werd gehouden op de Tiendweg te Nieuw-Lekkerland. Dit knotten hadden we al tweemaal moeten annuleren door de coronatoestanden. Het was nu een zeer geslaagde ochtend. Niets dan lof voor de jonge scholieren.

Onze mannen hebben de laatste tijd op een houtje moeten bijten, omdat ook een gezamenlijke maaltijd rond de oprichtingsdatum (29 november 2000) van onze knotploeg, driemaal geen doorgang heeft kunnen plaatsvinden vanwege de corona perikelen. Nu zal dat plaats vinden in maart 2023. Wij schuiven dan aan voor een warm en koud buffet met onze vrijwilligers en hun partners.

Wist u dat de knotploeg in 2022 een donatie van € 8919,80 heeft afgedragen aan de penningmeester van onze vereniging!!!!

Daar zijn wij reuze trots op!!!

Lezingen in het Streeknatuurcentrum van de NVWA

Locatie Streeknatuurcentrum NVWA: Matenaweg 1, 3356 LS Papendrecht

Aanvang lezingen 19.45 uur, inloop vanaf 19.30 uur. **Toegangsprijs** is 2,50 euro

Inmiddels hebben we in 2023 al een aantal lezingen achter de rug.

De lezing van 20 januari werd gegeven door Jako van Gorsel. Zijn lezing had als onderwerp "Zeevogels kijken aan de kust". Het was een boeiende en leerzame avond die druk bezocht werd.

De lezing van 16 februari werd verzorgd door Theo Bakker, een van de coördinatoren van de weidevogelwerkgroep van de Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard. Een weergave van deze lezing kon bij het schrijven van dit stukje nog niet worden gegeven, maar Theo heeft met veel enthousiasme en kennis deze lezing gegeven.

Op woensdag 29 maart werd de ledenvergadering gehouden.

Na afloop van de vergadering werd een reeks korte natuurfragmenten getoond die lieten zien wat er in de Alblasserwaard allemaal te beleven is.

De maker van de beelden, Hendrik Jan van Dijk, was aanwezig en vertelde wat er zoal komt kijken bij het maken van dergelijke natuurvideo's.

Namens het enthousiaste team van de lezingen: coördinator Jopie Zwartbol

Donderdag 20 april 2023

Arie-Jacob Brokking

Kerkuilen in de Alblasserwaard door de jaren heen

De Kerkuil is voor velen een mysterieuze vogel die we niet vaak zullen zien.

Gelukkig zijn ze er inmiddels wel weer en is er zelfs een "gezonde" populatie in onze Alblasserwaard van deze prachtige vogel.

Op deze avond zult u uitleg krijgen over hoe dit jarenlange proces is verlopen.

Tevens laat hij zien hoe de bescherming van de Kerkuil er op dit moment en vooral in de toekomst uit kan zien. Met behulp van foto's en getallen toont de heer Brokking wat er in vele jaren is gedaan om de Kerkuil terug in onze natuur te krijgen.

In het zomernummer van "Onze Waard" worden de lezingen vermeld die na de zomer van 2023 op de planning staan, we zijn al druk bezig om daar invulling aan te geven.

Puttertje en Distelvink (foto: Sjoerd Swierstra)

Ijsvogeltjes (foto: Sjoerd Swierstra)

Overwinterende vleermuizen in de Alblasserwaard

tekst Nieck Alderliesten

Tijdens de winter gaan vleermuizen in winterslaap. Ze rusten dan veelal op andere plekken dan in het voorjaar of de zomer. In de periode dat de vleermuizen worden geboren verblijven de vrouwtjes bijvoorbeeld in grote groepen, ook wel kraamkolonies genoemd. De mannetjes verblijven in die periode veelal solitair of in kleine groepjes op andere locaties. Daarnaast hebben sommige vleermuissoorten ook nog weer aparte plekjes waar ze in het najaar (het paarseizoen) verblijven. Mannetjes van de ruige dwergvleermuis proberen in het najaar bijvoorbeeld een vrouwtje naar zo'n paarverblijfplaats te lokken. Als je een goed gehoor hebt kan je de sociale roepjes waarmee het mannetje een vrouwtje probeert te versieren met het blote oor horen. Paarverblijfplaatsen worden onder andere gevonden onder bijvoorbeeld de nokpan van een hoekhuis.

In plaats van winterslaap is 'winterrust' eigenlijk een beter gekozen woord, want ook in de winter zijn veel vleer-

muizen nog enigszins actief. Een hele diepe winterslaap hebben ze meestal niet. Dit zal voor een groot deel te maken hebben met het voedselaanbod. Vliegen kost nu eenmaal veel energie en in de winter zijn er maar weinig insecten om op te jagen. Op jacht gaan kost in de winter vaak meer energie dan dat het iets oplevert. Daarom zoeken vleermuizen naar een geschikte manier om de winter door te komen. Ze gaan dan in winterrust, waarbij de hartslag en de lichaamstemperatuur omlaag gebracht wordt.

De meeste vleermuissoorten zijn vrij kritisch qua verblijfplaats in de winter. Als vleermuis wil je tijdens je winterrust niet uitdrogen, bevriezen of worden opgegeten. Je wilt een verblijfslocatie met een vrijwel constant microklimaat, dus geen grote schommelingen in luchtvochtigheid, temperatuur of tocht en dergelijke. Een aantal van dit soort geschikte winterverblijfplaatsen is afgelopen winter onderzocht op aanwezigheid van vleermuizen.

foto: R. A. Dingley

foto A. Kolders

In de vleermuistunnel bij de Natuur en Vogelwacht werden in de winter van 2022-2023 maar liefst 18 Gewone grootoorvleermuizen geteld.

Een overwinterende Baardvleermuis in een oude wijnkelder (foto N. Alderliesten)

In de Alblasserwaard zijn in de winter van 2022-2023 drie verblijfplaatsen gecontroleerd op aanwezigheid van vleermuizen:

1. Een oude ondergrondse wijnkelder in Papendrecht;
2. De toren aan de Kerkstraat in Alblasserdam;
3. De speciaal aangelegde vleermuistunnel in de heemtuin bij de Natuur & Vogelwacht Alblasserwaard.

Deze vleermuistunnel is aangelegd in het jaar 2000. De tunnel bestaat uit een grote betonnen buis die aan de buitenkant is afgedekt met grond en struiken. Aan één kant van de tunnel bevindt zich een opening waar vleermuizen in en uit kunnen vliegen. Aan de binnenkant zijn kleine muurtjes van oude stenen gemetseld, met bewust kleine openingen en kieren, zodat vleermuizen hiertussen kunnen hangen. Daarnaast zijn er nog twee houten kasten in de tunnel getimmerd waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. De tunnel is na de opening in 2000 regelmatig gecontroleerd (meestal één of twee keer per jaar). Uiteindelijk werd in 2015 (15 jaar na opening) voor het eerst een vleermuis in de tunnel waargenomen. Deze vleermuis hing in een zeer nauwe opening tussen de gemetselde stenen. Het bleek hier te gaan om een Watervleermuis.

Vervolgens werd bij een wintercontrole in 2016 een Gewone grootoorvleermuis in de vleermuistunnel ontdekt

en in februari 2017 werden er maar liefst negen overwinterende Gewone grootoorvleermuizen in de tunnel vastgesteld. Tijdens de laatste telling van afgelopen winter werd een spectaculair aantal van maar liefst achttien Gewone grootoorvleermuizen in de tunnel vastgesteld (zie afbeelding 1 en 2).

Ook de kerktoeren in Alblasserdam wordt al jaren gemonitord. Al sinds 1997 brengt de Zoogdierenwerkgroep een bezoek aan de Oude Toren in Alblasserdam. Tijdens de inspectie van deze winter zijn er 4 Gewone grootoorvleermuizen en één Gewone dwergvleermuis in de toren geteld.

Een bijzonder object dat nog niet zo lang geleden (2019) in beeld is gekomen betreft een oude (wijn)kelder die vermoedelijk gebouwd is rond het jaar 1650. Hier bleken in de winter van 2019-2020 twee Baardvleermuizen (zie afbeelding 3) en één Gewone grootoorvleermuis te overwinteren. Afgelopen winter overwinterden drie Baardvleermuizen en twee Gewone grootoorvleermuizen. In de twee tussenliggende winters kwam vanuit de Zoogdierverseniging het verzoek om bekende winterverblijven niet te onderzoeken in verband met de heersende corona toestanden. Gelukkig konden we deze winter weer op onderzoek uit en kunnen we deze mooie resultaten presenteren.

Weidevogelwerkgroep voorjaar 2023

tekst André Hornstra foto's André Hornstra en Ad Kraaijeveld

In februari worden de meeste vrijwilligers van de weidevogelwerkgroep een beetje ongedurig. Het weidevogel-seizoen is in aantocht.

Als we elkaar tegenkomen, volgt er ongevraagd steevast iets in de trant van: "Ik heb de Grutto alweer gespot". Of: "ik heb ze al zien buitelen!" (bedoeld wordt de Kieviten maar dat wordt als vanzelfsprekend beschouwd en daarom niet nader benoemd)" De dagen lengen, de Sneeuwklompjes bloeien uitbundig, de Krokussen en Narcissen mengen zich ook in de strijd en af en toe zie je al bloeiend Speenkruid. Op boerenerven zie je alweer lammetjes dartelen. Op 22 februari jongstleden, zag ik mijn eerste zingende Veldleeuwerik hoog in de lucht boven mij. Dat stemt me vrolijk en maakt me blij. Je weet dan dat het niet lang meer gaat duren.

Begrijp me niet verkeerd, in de winter is er voor vogelliefhebbers ook genoeg te genieten. Heel veel verschillende soorten Eenden, de Houtsnip, een IJsvogeltje, een jagende Sperwer, trekkende Zeevogels, een Grote bonte specht in de parken, groepen Staartmezen of Putters en veel Mezensoorten in de achtertuin. Ik kan daar enorm van genieten. Voor de weidevogelvrijwilliger gaat het bloed, net wat sneller stromen bij het zien van weidevogels

Voorzichtig wordt er door menig vrijwilliger in februari al eens in de polder gekeken. Mochten daar nog geen weidevogels worden gespot dan kun je altijd nog gaan kijken bij de uitkijkpost van de Donkse Laagten. Succes is bijna altijd verzekerd omdat je er grote groepen Kieviten aantreft. Ook bij Dordrecht in De Nieuwe Dordtse Biesbosch kun je voldoende Kieviten, Grutto's en Scholkesters waarnemen.

De startavond van de Weidevogelwerkgroep

Op 28 februari hadden wij de gebruikelijke startavond georganiseerd van de weidevogelwerkgroep. De opkomst was overweldigend. Ondanks 3 ziekmeldingen konden we 32 vrijwilligers (van de in totaal ca. 45 weidevogelvrijwilligers) verwelkomen. Aan iedere vrijwilliger zijn weer markeerstokken, stalkaarten, vergunningen en registratieboekjes uitgereikt. Iedereen is er weer klaar voor.

In de 2e en 3e week van februari liepen de temperaturen op naar waarden tussen de 10 en 15 graden Celsius. Als dat doorzet dan weet je dat het weidevogel-seizoen vroeg gaat beginnen. Net op het moment dat je reikhalzend uit gaat kijken naar dit naderende weidevogelseizoen slaat het weer om. Vanaf 24 februari keerde het rustige en zonnige weer terug. De temperatuur deed echter een flinke stap terug en de wind draaide naar het noordoosten. Overdag werd het niet warmer dan een graad of 7. In de nacht was er vaak een beetje nachtvorst. Daarnaast was het veelal droog. Een schraal weertype. En als een Kievit ergens niet van houdt....

Het opvallende is dat dit de afgelopen jaren veel vaker het geval is geweest. De Kievit is normaal gesproken de eerste van de weidevogels die met de ei-leg gaat beginnen. Om tot ei-leg te komen is er veel voedsel nodig. Het helpt daarbij dat het nat is, geen nachtvorst meer is en overdag een graad of 11. Gepaard met af en toe een buitje of wat druilerig of miezerig weer dan is de Kievit in zijn element. Met dit weertype zal de mannelijke Kievit snel een territorium veilig stellen en een vrouwtje-Kievit voor zich willen winnen. De mannetjes-Kieviten zijn druk in de weer en proberen via ware luchtacrobatiek de andere mannetjes-Kieviten het nakijken te geven. Ze buitelen boven de weilanden, proberen de andere mannetjes af en toe te verjagen en indruk te maken op de vrouwtjes.

Het is echt prachtig om naar dit baltsgedrag te kijken. En de vrouwtjes? Dat gaat net als in de mensenwereld: die spelen 'hard to get'. Ze geven zich niet snel gewonnen. Het mannetje zal alles uit de kast moeten halen om haar te veroveren. In deze periode maakt het mannetje meerdere nesten (krabkuilen) waar het vrouwtje er later één van zal uitzoeken. Hij krabt met zijn pootjes de aarde weg totdat er een kuiltje ontstaat. Zijn staart gaat dan op en neer en hij probeert het kuiltje steeds dieper te maken. Hij pakt stro met zijn snavel en gooit deze achterwaarts over zijn schouder het nest in. Met een goede verrekijker is dit prima waar te nemen. Af en toe gaat hij weer even buitelen om de strijd aan te gaan met concurrerende mannetjes.

Een mannetje maakt een nest (foto: Ad Kraaijeveld)

renten. Om vervolgens weer een indringer (bijvoorbeeld een Zwarte kraai, Kauw of Ekster) te verjagen. Vervolgens vliegt het mannetje laag over het weiland en vertraagt zijn vleugelslag. Dan weet je dat hij het vrouwtje nadert voor de paring. In het begin zal het vrouwtje zich omdraaien en het mannetje ziet zijn poging mislukt. Het vrouwtje denkt: doe jij eens lekker normaal, ga eerst maar eens fatsoenlijke nesten maken.

Het mannetje loopt in het begin dikwijls een blauwtje. Na verloop van tijd (denk aan minimaal een week) verandert de houding van het vrouwtje. Ze heeft meer interesse voor het mannetje en komt zo af en toe ook even kijken als hij aan het klussen is (nest bouwen). In eerste instantie straalt ze nog niet heel veel enthousiasme uit. Een beetje zoals in dat programma van John Williams: Help mijn man is klusser. Na een paar dagen wordt het vrouwtje steeds enthousiaster en gooit ook eens een strootje in het nest. De pogingen van het mannetje om te paren worden beantwoord.

De weidevogelliefhebber weet dan dat het niet zo lang meer gaat duren en dat het eerste eitje nabij is. We zijn nu ongeveer 14 dagen na het territoriaal worden. Tenminste, als het weer een beetje meezit. Bij het schrale weer dat we nu hebben duurt dit echt wel wat langer. Als het eerste ei gelegd is volgt er na ca. 30 uren een tweede eitje. Na weer 30 uur een 3e ei en na weer 30 uur een 4e en laatste ei.

Dus in een tijdsbestek van 5 dagen is het nestje compleet met 4 eieren.

Wanneer het nest compleet is, gaat de Kievit broeden. De broedduur is ca. 27 dagen. Het vrouwtje broedt verreweg het meest.

Het uitkomen van de eieren duurt zo'n 48 uur. De kuikens zijn dan mooie droge donzen bolletjes en verlaten direct het nest om er nooit meer naar terug te keren. Het zijn nestvlinders. Dat is ook de reden dat moeder-Kievit pas gaat broeden als haar nest compleet is. Als ze bij het eerste ei al zou gaan broeden dan komt het eerste ei zo'n 4 dagen eerder uit dan het laatste ei. Dit eerste kuikentje wil het nest al verlaten maar moeder moet de andere eieren eerst nog uitbroeden en kan het eerste kuiken dan niet begeleiden. Ze is dan in tweestrijd, en weet niet wat te doen. Langer broeden of mee met de eerste kuikentjes. Normaal gesproken komen de eieren tegelijk uit. Een enkele keer zit er weleens een ei bij dat een dag of twee dagen later uitkomt omdat het tijdens de broedduur net iets minder warmte heeft gekregen. Dikwijls wordt zo'n laatste ei verlaten omdat pa en ma Kievit meegaan met de kuikens die het nest verlaten. De natuur is wreed en wij vinden het ook wreed dat de ouders de kuikentjes niet voeren en ook niet bijvoeren. Ze moeten zelf hun kostje bij elkaar scharrelen. Lukt dat niet dan sterven ze onherroepelijk. De Scholekster pakt dit veel slimmer aan. Een volgende keer zal ik daar meer over vertellen.

Ik heb het hier nu al wel over kuikentjes, maar dat is pas in april. Het seizoen moet nog beginnen. Met het huidige schrale weer moeten we echt nog even geduld hebben. Het komt goed! Het voorjaar komt er echt aan.

Het legsel is nog niet compleet

Het kievitsnest is compleet Er kan gebroed worden

Ontdekking Drieteenmeeuw

tekst Patrick Verhaar

Zaterdag 14 januari stond de watervogeltelling voor polder Nieuw-Lekkerland voor mij op de planning. Het weer belooftte niet veel goeds; het zou de hele dag gaan regenen dus tussen de buien door tellen zat er niet in. Toch maar met goede moed op de fiets gestapt om de reeks tellingen in stand te houden. Ik fietste de Tiendweg uit richting Kinderdijk. Onderweg noteerde ik al een zeldzame Koereiger. Die lijken steeds vaker in onze polders rond te hangen. Aangekomen bij het polderdeel tussen Nieuw-Lekkerland en de molens van Kinderdijk viel mijn oog op een kleine meeuw die in het water dreef. Toen ik mijn kijker op de meeuw richtte viel mij de heldergele snavel direct op. Ik realiseerde mij meteen dat dit iets anders moest zijn dan de veel voorkomende Kokmeeuwen en Stormmeeuwen.

Ik herkende de meeuw als een soort die normaal alleen te zien is voor de kust en dan vooral in de wintermaanden. Dit moest een adulte Drieteenmeeuw zijn! Na deze consternatie heb ik geprobeerd een paar bewijsfoto's te maken en heb ik deze in de zeldzaamheden appgroep geplaatst. Het viel op dat de Drieteenmeeuw niet weg vloog maar hooguit wat van me af zwom. Duidelijk was dat de vogel verzwakt was of op adem moest komen. Na het versturen van het appje reageerden direct enkele

vogelaars en ondernamen door de stromende regen een poging om het dier te zien. Niet veel later kwamen de eerste vogelaars op locatie om de zeldzame verschijning te bewonderen. Zo'n kans maak je in de Alblassterwaard maar zelden mee.

Na een tijdje drijfnat geregend te zijn bij de Drieteenmeeuw, ben ik weer verder gegaan met tellen om daarna thuis bij te komen. Zo zie je maar, ondanks het slechte weer, werd het een telling om niet snel te vergeten!

Helaas werd rond de middag gemeld dat de vogel dood in de sloot dreef. De vogel was duidelijk verzwakt of had misschien wel vogelgriep. Het betreft de 5de waarneming ooit voor de Alblassterwaard.

De vier eerdere waarnemingen zijn als volgt:

- 17 april 1954	1 vondst dood	Bleskensgraaf
- 25 augustus 1980	1 juveniel ex	Waterschap, Kinderdijk
- 12 november 2006	1 exemplaar	Lek, Groot-Amers
- 13 november 2007	1 juveniel ex	Lek, Streefkerk

Drieteenmeeuw (foto: Bastiaan van de Wetering)

Verslag van het ringwerk bij het Streeknatuurcentrum in 2022

tekst Ad Kooij, namens de ringgroep

Hieronder het verslag van ons ringwerk bij het Streeknatuurcentrum van het jaar 2022.

Bij het SNC vangen we, bij een complete opstelling met 8 mistnetten die een totale lengte hebben van 111 meter. In verband met de omstandigheden wordt een enkele keer maar een gedeelte opgezet. In de wintermaanden bijvoorbeeld is eigenlijk alleen het vangen in de buurt van de voerplaats zinvol. Dit zijn dan voornamelijk Kool- en Pimpelmezen. Maar ook Vink, Roodborst en Heggenmus komen op het gestrooide voer af. Met dank aan Carl voor het strooien. Vooral de eerste twee soorten geven dan veel terug vangsten waaronder ook vogels die we als pul in de nestkasten rondom het SNC geringd hebben. Het aantal dagen dat er met behulp van de mistnetten is gevangen was nogal wisselvallig verdeeld over het jaar. De eerste maanden van het jaar was het gewoon erg rustig. Het aantal nieuwe geringde vogels bedroeg eind maart nog maar 34 stuks.

Vanaf eind juni lopen de aantallen sterk op, met vooral jongen van de eigen broedvogels en in juli is er al weer de eerste doortrek. Op 31 juli stond de teller op 260. De maanden augustus tot en met oktober deden de voorraad ringen fors slinken. Eind oktober hadden we 662 vogels een ring om een poot gedaan. Het jaartotaal bedraagt 721 vogels. Vanzelfsprekend is het aantal sterk afhankelijk van hoe vaak je de netten opzet en ook een flinke dosis 'geluk' is niet onbelangrijk.

Het totale aantal is 928, inclusief nestjongen. Dit is beduidend hoger dan de twee jaar daarvoor. Dit komt vooral doordat er op meer dagen gevangen is en in 2022 was het aantal pullen dat geringd is, ook veel hoger. Ook het aantal soorten was weer iets hoger n.l. 29 tegen 27 in 2021.

Dit zijn gelijk twee nieuwe soorten voor het streekcentrum en wel een Nachtegaal en een Bladkoning. De eerste soort broedt tegenwoordig in een groter aantal in het Alblassterbos en de tweede soort is in het najaar van 2022 op meerdere plekken in de Alblassterwaard gezien/ gehoord en dus nu ook een vangst op het SNC.

De top vijf van de meest gevangen soorten in 2022 is: Zwartkop 167, Tjiftjaf 103, Koolmees 57, Roodborst 45 en Tuinfluiter 33.

Het totaal aantal soorten over de afgelopen jaren wat we met behulp van de mistnetten gevangen hebben, bedraagt nu 36 soorten.

Overzicht gevangen soorten in 2022.

Bladkoning	Heggenmus	Staartmees
Bonte vliegenvanger	Houtduif	Tjiftjaf
Boomkruiper	Kleine karekiet	Tuinfluiter
Bosrietzanger	Koolmees	Turkse tortel
Cetti's zanger	Koperwiek	Vink
Fitis	Merel	Vuurgoudhaan
Gekraagde roodstaart	Nachtegaal	Winterkoning
Goudhaan	Pimpelmees	Zanglijster
Groenling	Roodborst	Zwartkop
Grote bonte specht	Spotvogel	

Dank weer aan allen die hebben meegewerkt om dit resultaat te realiseren.

Hopen dat we ook in 2023 op jullie inzet kunnen rekenen.

De bedoeling is om met ingang van dit jaar de vangstresultaten op de website (nvwa.eu) te plaatsen.

Omdat we onregelmatig actief zijn is plaatsing vanzelf ook onregelmatig, gewoon af en toe eens kijken!

Bladkoning

Nachtegaal

Athene in het polderland

tekst en foto's Pieter Klootsema

Naar ik begrepen heb, heeft mijn verwantgenoot Tyto [Kerkuil] zich aan jullie voorgesteld in een van de voorgaande nummers van het lijfblad van de NVWA. Daarom leek het mij vanzelfsprekend dat ik namens mijn soortgenoten ons nader bij jullie voor te stellen, want ook wij krijgen steun en worden gevolgd door enkele leden van jullie vereniging. Ons kun je vinden onder de naam Steenuil en in het latijn Athene Noctua. Nadat sommige politici met onze naam zijn gaan pronken zijn we ook wel bekend onder de Uil van Minerva. Zoek het maar eens op en zie wat een heldhaftige historie we achter de rug hebben. Zoals een legende vertelt, waren we boodschappers voor de Griekse godin Pallas Athene en broedden we tussen de rotsen van de heilige berg de Akropolis, vandaar onze naam Steenuilen. Nu is dit voor mij wat lang geleden maar om als uil van de wijsheid door het leven te gaan maakt mij wel trots en dat als kleinste uil van Nederland.

Wat ons voedsel betreft zijn die lekkere muizen in jullie polder een reden om hier te gaan wonen, al bestaat ons dieet niet alleen uit muizen maar ook uit insecten. Dikke regenwormen zijn ook niet te versmaden. Net zoals Tyto en zijn familie hebben wij in het verleden ook altijd een haat-liefde relatie met jullie gehad en de DDT en Aldrin deed ons ook geen goed, hoewel wel minder door ons voedselpatroon.

Toen het gif in de ban werd gedaan begonnen jullie aan een opschoon-actie rondom jullie huizen en dorpen en veel van de mooie oude schuurtjes verdwenen evenals rommelplekjes op erven en in de tuinen. En ja, dan wordt het natuurlijk een stuk moeilijker om voor mijn gezin wat te eten te vinden om ze door het broedseizoen heen te loodsen. Daar komt nog bij dat we niet zoals Tyto alba een flink stuk landschap afzoeken om die buikjes te vullen maar dat mijn vrouw en ik een klein gebied van enkele honderden meters als ons territorium beschouwen en hier ons hele leven verblijven als de omstandigheden het toelaten natuurlijk. Eenmaal geseteld kunnen we jaren zorgen voor kleine steenuiltjes op het erf of in een tuin.

Gelukkig kwamen jullie er achter dat niet alleen een knotwilg ons prima als kraamkamer beviel maar dat we ook graag in een waterdichte kast ons gezinnetje kunnen groot brengen. Ik wil niet zeggen dat toen de glorie was begonnen maar geholpen heeft het ons wel. Van de 7500-8500 gezinnen in Nederland van ons heeft ongeveer een kwart een eengezinswoning [nestkast] betrokken. Ook onze kinderen of pullen zoals jullie ze noemen, worden haast in het hele land van een ring voorzien zodat jullie meer over ons kunnen leren en ons dus beter

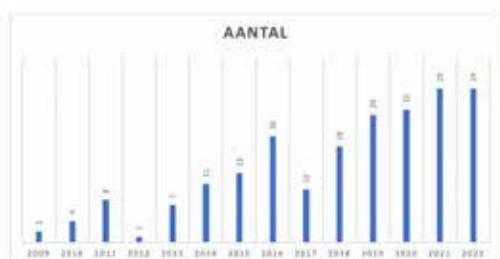

kunnen beschermen. Ook ik heb zo'n ringetje om mijn rechterpoot evenals mijn vrouwtje.

Net als bij de Kerkuilen hebben wij ook onze visionairs die met hun vooruitziende blik o.a. de vereniging STONE hebben opgericht. STONE staat voor 'Steenuilen Overleg Nederland' en de heren Ronald van Harxen en Pascal Stroeken uit het oosten van het land zijn onze visionairs gebleken. Door de aandacht die deze heren kregen, ontstond ook bij enkele leden van de Kerkuil werkgroep van de NVWA het plan om ons in de Alblasserwaard te helpen aan woningen. Anders dan bij de Kerkuil zijn wij nooit weggeweest uit de Waard, alleen veranderde deze wel in een sneltreinvaart waardoor er minder gelegenheid overbleef om ons voort te planten. Nadat in 2009 en 2010 wat losse waarnemingen waren verzameld van plaatsen waar we ons in de Waard ophielden begon in 2012 de Steenuil werkgroep met het ophangen van nestkasten. Met trots kan ik melden dat ik een van de 4 jonge Steenuiltjes was die op 15 mei 2011 als eerste ring 11519 van het vogeltrekstation om mijn poot kreeg. Mijn moeder had dat jaar in februari het ringetje 11518 om gekregen zodat er van mijn familie al een heuse stamboom is ontstaan. Ook aan de oostzijde van de Alblasserwaard begon dat jaar het ringen. Hier was de werkgroep actief en op diverse plaatsen in schuurtjes en knotwilgen plaatsten zij een steenuilkast. Sommige kasten werden gelijk door mijn familieleden gevonden maar vaker gingen er jaren overheen of kraakte een gezin Spreeuwen de nestkast. Over de resultaten van de laatste jaren en afgelopen seizoen geef ik graag het toetsenbord over aan een lid van de werkgroep want cijfers en getallen zijn niet echt mijn ding.

Steenuil verslag 2022

2009	2
2010	4
2011	8
2012	1
2013	7
2014	11
2015	13
2016	20
2017	10
2018	18
2019	24
2020	25
2021	29
2022	29

Dat er Steenuilen in de Alblasserwaard te vinden waren was in 2009 wel bekend want op diverse plaatsen waren al vele jaren Steenuilen vastgesteld door leden van de vogelwerkgroep en andere vogelaars. Maar hoeveel en hoe de populatie zich in de veranderende Waard stand hield waren toch vragen waar geen antwoord op kon worden gegeven. Natuurlijk had de ruilverkaveling het gebied er niet beter op gemaakt, althans dat was de veronderstelling dus wat hulp konden deze kleine uilen wel gebruiken. We hadden vragen als: waar zitten ze, hoeveel broeden er nu echt en hoe vergaat het de populatie. Gaat deze omhoog, omlaag of is deze stabiel?

Het eerste waar we mee begonnen was het inventariseren waar al steenuilkasten te vinden waren en of er broedparen aanwezig waren. Tevens plaatsten we een steenuilkast op locaties waarvan we dachten dat er een broedpaar was geconstateerd of die we als uitstekend beoordeelden als toplocatie voor een broedpaar. De eerste jaren gingen moeizaam met maar enkele geringde jonge pullen, maar na 2013 kwamen we boven de 10 uit en ging elk jaar het aantal geringde jongen omhoog. [zie grafiek.] Natuurlijk staan en vallen deze aantallen met hoe het broedseizoen landelijk verloopt, want veel voedsel en goed weer geven hogere broedresultaten dan als er weinig muizen zijn en het weer eens een natte zomer is.

Vijf Steenuilpullen, een groot nest in 2022

Dit zeggende komt dit in deze grafiek niet echt tot zijn recht, want 2019 was een topjaar en 2022 lijkt een erg slecht broedjaar te zijn voor alle rovers in ons land. Met respectievelijk 24 en 29 geringde jongen wijkt de Alblasserwaard dus af van de landelijke cijfers. Tevens konden we enkele adulte vogels ringen waardoor we een beter beeld kregen van onderlinge verplaatsingen. Hieruit valt af te lezen wat we al wisten dat de Steenuilen erg aan hun locatie gebonden zijn. We hebben vastgesteld dat uitwisseling plaatsvindt over enkele kilometers. Toch komt het wel eens voor dat er een avonturier in een populatie zit. Zo hadden we een keer een vrouwtje dat vanuit Lekkerkerk de Lek was overgevlogen om een mannetje te vinden in Oud Alblas. De laatste jaren controleren we +/- 40 kasten op broedgevallen waarvan 10 kasten al vanaf 2014 elk jaar een broedpaar voorbrengegen. Zo ook dit jaar waar 11 kasten een broedpaar opleverden en waarvan we 29 pullen konden ringen evenals vorig jaar. Al moet erbij worden verteld dat we toen 14 kasten hadden bezet. Opvallend dit jaar was dat we 3 kasten die al vele jaren waren bezet dit keer de kasten leeg aantreffen en we in het gebied geen Steenuilen meer aantreffen. Gelukkig vonden we 3 nieuwe broedpaartjes op andere plaatsen en we zo toch weer op 11 bezette kasten uitkwamen. In één van de kasten vonden we een vrouwtje dat veel last had van de parasiet de veermijt [zie foto] Behalve de kast goed schoonmaken en aanwezige mijten op de uil verwijderen kunnen we dan niet meer doen en hopen dat we deze ring volgend jaar weer kunnen aflezen. Ook bij de zangvogels is dit een veel voorkomend item, wat dus ook de reden is om de broedkastjes elke jaar schoon te maken.

Steenuil met veermijt

Behalve in kasten houden we ook enkele broedparen in de gaten die een Knotwilg of andere locatie hebben uitgezocht en daarom niet kunnen worden geringd. Dit aantal jongen bedraagt dit jaar 7 stuks. Terugkijkend kunnen we constateren dat we 155 Steenuilen van een ring hebben voorzien vanaf 2009 tot nu toe en dit najaar gaan we weer op stap om enkele nieuwe kasten te plaatsen. Natuurlijk vragen enkele kasten om onderhoud zoals het verwijderen van een spreekwennest of vervanging.

Kleine veldkers

tekst, foto en tekeningen Bram van Vliet

Kleine veldkers

Een jaar geleden heb ik aandacht besteed aan een vier-tal kleine witte kruisbloemigen. Nu staat de schijnwerper op één van die vier: de **Kleine veldkers**.

Allereerst de naam: klein is hij inderdaad. Dat hij op het veld groeit klopt ook wel, het is maar wat je onder veld verstaat. Ik kom hem vaak tegen in wegbermen, gemeenteparkjes die niet al te fanatiek geschoffeld worden, in brandgangen en langs muurgevels.

Dan dat 'kers'. Het heeft niets te maken met eetbare kersen. Over de herkomst van dit 'kers' bestaat onduidelijkheid. Kers zou een verbastering van het Latijnse *crescere* kunnen zijn, dat groeien betekent. Anderen menen dat het afgeleid is van het Duitse *Kresse*, dat spijs betekent, dus eetbaar.

De wetenschappelijke naam is *Cardamine hirsuta*. *Cardamine* is afgeleid van *Kardomon*, een Griekse waterkerssoort.

Hirsuta betekent behaard. Je zou dus verwachten dat Kleine veldkers behaard is en hij is dan ook (heel weinig) behaard op de bladeren, maar de stengel is kaal.

De look-a-like van Kleine veldkers is de **Bosveldkers**, die wél een behaarde stengel heeft. Een ander verschil tussen deze twee is dat de hauwen, dat zijn de vruchten van Kleine veldkers tegen de stengel aanliggen, terwijl ze bij de Bosveldkers wijd uit staan. Overigens komt de Bosveldkers veel minder voor dan de Kleine veldkers, hoewel hij niet echt zeldzaam is.

Rozet Kleine veldkers

De **Aziatische veldkers** kan wel voor verwarring zorgen. Hij is voor het eerst in 2009 in Nederland waargenomen en wordt steeds vaker gevonden. Hij groeit op soortgelijke plaatsen als de Kleine veldkers en de verschillen zijn klein. Het topblaadje bij de Aziatische is drielobbig en bij de kleine rond. Verder ontbreekt het rozet bij de Aziatische, terwijl de Kleine wel een rozet heeft. Je vindt ook wel exemplaren waarbij je je afvraagt: welke is het nu? Dat komt omdat er wel eens afwijkingen zijn.

Aziatische veldkers met drielobbig topblaadje

De verschillen zijn in de tabel naast elkaar gezet:

	houwen	behering	bebladering	Meel- draden
Kleine veldkers	Recht op staand	Stengel kaal, bladeren schaars behaard	Weinig bladeren langs de stengel (2 tot 4)	4, soms 5
Bosveldkers	Wijd uit staand	Stengel behaard, bladeren idem	Meer bladeren langs de stengel (5 tot 9)	6, soms 5
Aziatische veldkers	Wijd uit staand	Stengel kaal	Geen bladrozet	6

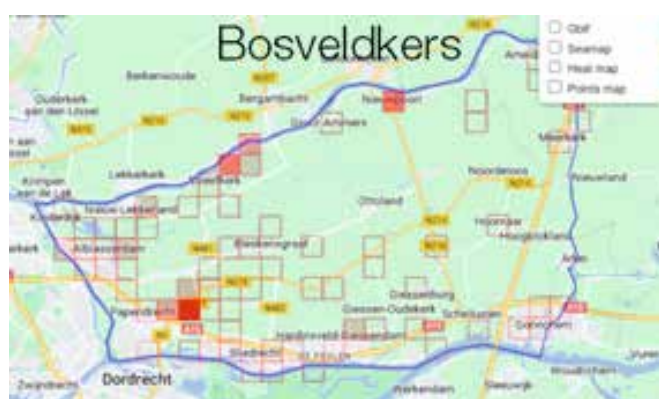

Van het geslacht Veldkers kun je in de Alblassterwaard nog drie andere soorten tegen komen:

- De Pinksterbloem, algemeen, roze bloemen
- Bittere veldkers, schaars, langs de Merwede en hier en daar binnendijs.
- Springzaadveldkers, zeldzaam, bekend uit drie kilometerhokken

Pinksterbloemen (foto: Adobe Stock)

Verspreidingskaartjes

Hoe donkerder het rood, hoe meer de plant op die plek geregistreerd is. Het kan dus betekenen dat dezelfde plant daar meerdere keren gemeld is.

De Kleine veldkers is waarschijnlijk ondergewaardeerd, ik vermoed dat hij bijna wel in elk kilometerhok te vinden is.

Const. Huygenslaan 6 | 3351 XC PAPENDRECHT
T: 078-6157889 | F: 078-6429661 | G: 06-53257066
www.visserhoveniers.nl

Proef het landleven!

Kerkbuurt 56
Papendrecht
tel. 078-6440599
openingstijden
ma. t/m do.
13.30 uur-17.30 uur
vrijdag
8.30 uur-20.00 uur
zaterdag
8.00 uur-17.00 uur
www.fruitheerlijkheid.nl

FRUIT
 veel fruit uit eigen boomgaard
AARDAPPELEN EN GROENTEN
 ook biologische groenten
GESCHENKPAKKETTEN
STREEKPRODUCTEN
 'Heerlijkheid van Papendrecht'
 Jam, sap, saus
 van fruit uit eigen boomgaard

**BRUILOFTEN
VERGADERINGEN
EVENEMENTEN**

Goed geregeld!

WWW.TILGROEP.NL

VERZEKERD VAN DYNAMIEK

Iedere dag staat in het teken van waardevolle dingen
doen voor onze klanten. Simpelweg echt relevant willen zijn,
vanuit passie en talent voor ons vak, dat is L&B.

www.lb.nl

Solide en gedegen

Aannemen en uitvoeren van:

- het bouw- en woonrijp maken van (bedrijfs)terreinen
- grond-, straat- en rioleringswerken
- groen- en bodemsaneringswerken
- alle voorkomende sloopwerken

**GS DE GROOT & SCHAGEN
AANNEMINGSBEDRIJF B.V.**

Lelystraat 101 3364 AH Sliedrecht
(0184) 41 62 33 (0184) 41 88 79 www.degrootschagen.nl

**Zand, grind of
grond nodig?**

Directe levering los gestort of in Big-Bag.

Openingstijden:
maandag t/m vrijdag
7.00 uur tot 17.00 uur
zaterdag
8.00 uur tot 12.00 uur.

Bij Van Vliet Sliedrecht bent u
aan het juiste adres voor levering
van zand, grind, mijnsteen en
tuingrond. Voor verhardingen
leveren wij diverse soorten
granulaat. Ook kunt u bij ons
uw grond, puin- en tuinafval
inleveren. Bestellen via de website
en telefonisch.

www.vanvliet-sliedrecht.nl

Industrieweg 27
3361 HJ Sliedrecht
T 0184 415 501
E info@vanvliet-sliedrecht.nl

**VAN VLIET
SLIEDRECHT**

Activiteiten & werkgroepen

Activiteiten en werkgroepen	contactpersoon	telefoon /e-mail
Advertenties 'Onze Waard'	Door Verhagen	0184-682235
Amfibieën- en Vissenwerkgroep	Rik Vinke	06-20372133
Bibliotheek	Leen den Ouden	078-6153280
Educatie en IVN-werkgroep	Nel Welschen Miriam Vermeij	078-6172348 scholen@nvwa.eu
Exposities Kunst	Ellie Snoeren	078-6151269
Gebouw (SNC)	Wim Hoogkamer	078-6154464
Illustraties	Piet van Meerkerk	0184-683301
Kinder-doe-hoek	Nel Welschen	078-6172348
Knotploeg "De Kievit"	Nik Blom	0184-652249
Ledenadministratie	Elly Hoogkamer	ledenadministratie@nvwa.eu
'Onze Waard' kopij	Tom Kalkman	redactieonzewaard@nvwa.eu
Lezingen	Jopie Zwartbol	zwartbol857@gmail.com 06-40474552
Planologie	Jacques Verhagen	0184-682235
Planten- en Insectenwerkgroep	Bram van Vliet	0184-617245
Public Relations (PR)	vacature	pr@nvwa.eu
Themagroep	Heleen Roest	0184-681725
Vogelwerkgroep	Pieter Bieren Richard Slagboom Info Kerkuil kasten Vogel(s)ringen info Steenuilkasten	06-30344431 06-49201029 aj.brokking@hetnet.nl adkooij@kliksafe.nl p.klootsema@planet.nl
Weidevogelwerkgroep	Theo Bakker André Hornstra	06-24975448 06-46832779
Zoogdierenwerkgroep	Nel Welschen	078-6172348

Grote bonte specht vrouwtje (foto: Sjoerd Swierstra)

Streeknatuurcentrum Alblasserwaard

**‘Onze Waard’ is het vier keer per jaar verschijnende mededelingenblad van
de Natuur- en Vogelwacht “De Alblasserwaard”
... al 54 jaar uw eigen natuurvereniging**

De vereniging heeft ten doel:

- Het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap, de natuur en het milieu in de Alblasserwaard en het gezamenlijk beleven daarvan.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door:

1. Het bevorderen van het natuur- en milieubesef door middel van educatieve activiteiten.
2. Het beschermen van flora, fauna en landschap.
3. De studie over de flora, fauna en landschap.
4. Het meewerken aan het in stand houden van door particulieren of organisaties, in de Alblasserwaard, verworven natuurgebieden.
5. Het waken tegen water-, bodem- en luchtverontreiniging.
6. Het toetsen van planologische voornemens en het eventueel hierop reageren door middel van gefundeerde bezwaarschriften.

Matenaweg 1

3356 LS Papendrecht

Tel. 0184-412618

www.nvwa.eu

Openingstijden:

Het Streeknatuurcentrum is tot nader order geopend op:
Zaterdagmiddag van 13:00 – 17:00 uur

1969

2023

54 jaar NVWA